

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

NÁZEV: *Živelné pohromy na Rychnovsku očima lidových kronikářů 1700–1800*

92 stran textu, seznam pramenů a literatury

AUTOR: Jan VĚCHET

OPONENT PRÁCE: PhDr. Jan Zdichynec, Ph.D.

Odevzdáno na Ústavu českých dějin FF UK v červenci 2017.

Diplomová práce Jana Věcheta se pokouší shrnout dosavadní bádání a doplnit poznání v oblasti pramenného žánru, který je v poslední době poměrně intenzivně studován historiky, ale i bohemisty či etnografy, totiž lidového kronikářství. Nedomnívám se tedy, v rozporu s autorem práce, že by badatelé tyto materiály „opomíjeli či zatracovali“ (s. 5) – stačí připomenout práce Eduarda Maura, Barbory Mlynaříkové či v poslední době Aleny A. Fidlerové a Dmitrije Timofejeva nebo tematickou konferenci věnovanou osobnosti Františka J. Vaváka, které naopak svědčí o oživeném zájmu tímto směrem. Autor se ve své studii zaměřuje zejména na možnosti poznání a pochopení venkovské každodennosti, jež lidové kroniky skýtají, nejde tu zdaleka jen o živelné pohromy, jak by naznačoval název práce.

Práce je napsána čtivě a poměrně kultivovaným jazykem,¹ přesto po formální stránce vykazuje některé nedostatky: autor používá pro oddělení čísel stran i letopočtů spojovníku místo pomlčky, střídá ve výkladu nesoustavně 1. osobu singuláru a plurálu. V práci cituje nejednotně: jednou užívá po názvu díla tečky, podruhé čárky, často se objevují nezkrácené citace (studie E. Maura, *Kronikářské záznamy* a mnoho dalších prací) ap. Zkrátit by měl i mnohokrát opakovaný název archivu v Rychnově nad Kněžnou (J. Věchet tak činí jen v poslední polovině práce). Ve studii postrádám přílohy (jistě by ji obohatily např. fotografie textů studovaných kronik či edice delších typických úryvků, jedinou přílohou jsou tabulky v textu). Abstrakt a obsah jsou dost nestandardně uvedeny na konci studie, chybí tu též seznam užitých zkratk a autor neupřesňuje, zda při editování pramenů užívá transliterace či transkripce.

Úvod práce působí poněkud neuspořádaně a nejasně, zejména co se užitých pojmů týče: co pro autora znamenají „obyčejní lidé“, „nepříliš významní autoři“, „obyčejný venkovan“, „prostý člověk z lidu“ či „kulturní obzor“? – všechny tyto termíny by bylo třeba přesně zakotvit a důsledně s nimi pracovat. Určitě se nedomnívám, že venkov zůstal jediným a nejčistším nositelem českého jazyka (s. 7 – nelze zapomínat na venkovská města či produkci církevní provenience, s níž se autor nijak nevyrovnává; je otázka, zda ji zařadit mezi lidovou literaturu). Vymezení „lidové literatury“ dle mého soudu vyžaduje hlubší vhled i do literárně teoretických studií. Soudím, že v úvodní části měl autor věnovat více pozornosti vymezení tématu, než popisu historických souvislostí, převzatému z literatury a příliš podrobnému.

Oddíl nazvaný trochu nepřesně „České lidové kronikářství v literatuře“ přináší spíše souvislosti historické (a co je to „literatura“? – nemá J. Věchet na mysli spíše dosavadní historiografii?). Jinak je ale jeho přehled bádání kvalitní a dobře vystihuje klady i nedostatky dosavadní historiografie k tématu. Oceňuji začlenění českého kronikářství do širšího kontextu evropského bádání o lidových kronikách, i když je poněkud omezen na německý kontext. Chybí mi údaj o tom, kde se dnes nachází Robkova pozůstalost a zda s ní autor pracoval. Není pravda, že posledním počinem z žánru je edice kroniky Václava Preinheltra; měla by se zmínit i novější vydání Dlaskových a Vavákových pamětí² a možná i edice spisu *Země dobrá, země česká*, na niž upozorňuje v mnoha souvislostech E. Maur (a vůbec více Maurových statí na dané téma). I toto hodnocení literatury působí poněkud upovídaně, autorovy interpretační schopnosti dokládá na druhou stranu to, jak se vyrovnává s pojmem „lidové/selské kronikářství“.

K dalším pasážím lze připomenout, že pravidelné evidování cen obilí nacházíme i v městských kronikách, což také dokazuje svázanost raně novověkého člověka se zemědělstvím. Autor upozorňuje na související sociální a hospodářské otázky, pasáž I. 4. a I. 5. jsou dobrou přípravou pro další výklad, i když např. úsek o „dezinterpretaci pramene“ nic konkrétního neříká.

J. Věchet celkem jasně vymezuje sledovaný vzorek kronik, možná by však prospěla i definice oblasti Rychnovska a její stručná charakteristika. Metoda srovnání jednotlivých kronik je poměrně jasně formulovaná, přesto působí – zejména snahy o srovnání, většinou totiž může srovnávat jen dvě kroniky - poněkud samoučelně, i když autor svou detailní analýzu posléze zobecňuje. Úvahy o důležitosti zemědělské výroby či výkyvů počasí a

¹ Jen občas se setkáme s nezvyklými slovy jako „odcitoval“ (v prohlášení na začátku práce) či pravopisnými chybami (s. 37: „kroniky Robkovi edice“); s. 5: „očima člověka 18. století, žijícího na podorlickém Rychnovsku“ chybí čárka; „realita mohla být méně idealistická“ (s. 6 – spíše „ideální“) ap.

² Alžběta KULÍŠKOVÁ (ed.), *Zápisky sedláka Josefa Dlaska – Měl jsem nestálé štěstí*, Turnov 2015; Stanislava JONÁŠOVÁ – Martin KUČERA (edd.), *Paměti Františka J. Vaváka, souseda a rychtáře milčického, z let 1770–1816*, Praha 2009 (kniha šestá a sedmá, 1810–1816).

podněbí pro raně novověkého člověka působí v tomto kontextu poněkud banálně. Autor tu naznačuje na základě dosavadního bádání problémy venkovské každodennosti a možnosti sledovat je v kronikách, ale oba tyto pohledy myslím propojuje jen málo. Dílčí sondy pak nejsou zpracovány se stejnou důkladností, např. pasáž II. 3. 6. 3. o pozorování počasí je spíše autorovou úvahou, která není podložena prameny. Spíše esejisticky působí též oddíl o pohledu venkovského člověka na Boha. Rovněž závěr práce vede čtenáře spíše k názoru, že autor zpracoval jen část témat, jež by se nabízela (rodinné a sociální vazby ap.).

Přínos práce J. Věcheta spatřuji především v důkladném pohledu na celkem dobře vybraný vzorek textů a ve snaze shromáždit rozličné interpretační pohledy relevantní při práci s lidovým kronikářstvím. Někdy je autor inovativní, někdy spíše opakuje výsledky staršího bádání. Přínosné je jeho vyrovnání se s dosavadní literaturou. Jistě cenné jsou jeho charakteristiky kronik, kde autor dokáže texty nahlížet i z hlediska filologického. S některými z nich pracoval v originále (ovšem jen v českém jazyce) a doplnil ne vždy dokonalé starší edice. J. Věchet se seznámil důkladně se starší českou historiografií, ze zahraniční pak zejména německou.

Spis J. Věcheta splňuje požadavky kladené na tento typ kvalifikační práce. Doporučuji ji k obhajobě se známkou velmi dobře.

V Praze, 29. srpna 2017

PhDr. Jan Zdichynec, Ph.D.